

N:o 96.

Af Herr A. Helander: Om anslaget till ekonomiska karteverket samt om sättet att bearbeta rikets allmänna karteverk.

I anledning af Riksdagens underdåniga anhållan i skrifvelse den 9 Maj 1870, att Kongl. Maj:t ville taga under ompröfning, i hvad mån karteverken kunde med hvarandra ställas i närmare samband samt kostnaderna för dem inskränkas m. m., har, efter det vederbörande i ämnet afgifvit dem affordradt underdånigt yttrande, Kongl. Maj:t den 15 December 1871 fattat beslut i frågan och dervid, bland annat, föreskrifvit: "att det ekonomiska karteverket med hvad dertill hörer, så väl i hvad det afser södra och mellersta delarne af riket som ock i fråga om Norrbottens län, skall vid ingången af år 1873 ställas under styrelse och ledning af chefen för Topografiska korpsern på sätt och under villkor, som Kongl. Maj:t i afseende å verkställighet af beslutet härom kan finna lämpligt närmare bestämma."

Som det är min lifliga öfvertygelse, att karteverken böra på en annan väg än den nu utstakade bearbetas, har jag, då ärendet nyligen blifvit afgjort, innan Riksdagen fått tillfälle att deruti uttala sina önskningar, icke funnit annan utväg återstå för att, om möjligt, komma till ett önskvärdt mål, än att, genom begagnande af min motionsrätt i frågan, göra det för Riksdagen möjligt att åtminstone säga sin mening, innan verkställighet af Kongl. Maj:ts beslut följer.

Frågan om det ekonomiska karteverkets, eller det fordom så kallade sockenkarteverkets, förening med Topografiska korpsern är nu redan öfver 22 år gammal. Det har således gifvits god tid för alla dem, som med uppmärksamhet följt densamma, att stadga sin öfvertygelse derom, huruvida öfverflyttningen hade skäl för sig eller icke. Under nämnde tid har chefen för landtmäteriet icke mindre än sex särskilda gånger hos Kongl. Maj:t dels sjelf föreslagit och dels yttrat sig öfver samt tillstyrkt underdåniga förslag om ifrågavarande öfverflyttning, alla gångerna, utom den sista, med den påföljd att Kongl. Maj:t afslagit framställningarne; sista gången åter, då bemålde chef tillika med fyra andra vederbörande — hvilka i det

följande för korthets skull skola benämnas komiterade, — afgifvit gemensamt underdånigt utlåtande öfver Riksdagens ofvanberörda hemställan den 9 Maj 1870, med den utgång ofvan omförmälda Kongl. beslut den 15 December 1871 visar. Komiterade hafva i sitt nyssberörda underdåniga utlåtande den 6 Februari 1871 varit ense om att tillstyrka öfverflyttningen, hvilket förhållande väl synes tala för saken, men man hade på förhand skälig anledning vänta ett sådant resultat, då tre af komiténs ledamöter, således majoriteten, såsom känt var, redan tillföre varit af denna mening. Att emellertid framstående geografer haft alldeles motsatta åsichter skall jag härefter visa. Redan i underdånigt utlåtande den 26 November 1852 yttrar, uppå då förekommen anledning, landtmäteriets dåvarande chef, Öfversten af Forsell, bland annat, att Topografiska korpsen vore beräknad på ett tillfälligt behof och torde frandeles kunna undvaras, hvilket icke var förhållandet med General-landtmäterikontoret, som var så nära sammanbundet med rikets ekonomi och hela kameralväsende, att det sannolikt i alla tider komme att fortfara. I underdånigt utlåtande af den 8 Oktober 1852 yttrar, öfver då föreslagna öfverflyttningen, dåvarande chefen för Topografiska korpsen, General Akrell, följande: "— — — De arbeten, som förekomma vid sockenkarteverket, ligga alla inom gränserna af landmätarens kallelse, förmåga och verkuingskrets och utgöra ett tillämpadt resultat af hans öfriga tjänstebefattningar;" samt vidare: "Huruvida sockenkarteverket skulle på detta sätt, under Topografiska korpsens ledning, kunna säkrare, skyndsammare och med mindre kostnad bringas till önskligt slut, är åtminstone ganska osäkert; för min del befarar jag, att motsatsen skulle inträffa. Den säkra följden af detta för Topografiska korpsen nya uppdrag skulle blifva rubbning och hinder i dess egentliga arbeten, och att rikets allmänna karteverk skulle ansenligen fördröjas. En förening emellan tvänne olikartade befattningar leder icke till någonderras bättnad. Den arbetsfördelning, som kommit till stånd emellan landtmäteristaten och Topografiska korpsen, kan numera ej upphävas utan bädas skada. Och då oneligen sockenkarteverket eger en vida närmare förvandtskap med landtmäteriet än med Topografiska korpsens tjänsteäligganden, så tyckes väl den naturliga följden deraf böra blifva, att detta verk, sockenstatistik eller sockenkarteverk, fortfarande tillhör landtmäteriet, inom hvars talrika personal redan finnas dertill erforderliga kunskaper, vana och erfarenhet. På grund af det nu i underdånighet anförda, samt under återopande i öfrigt af landtmäterisekreterarens utlåtande i ämnet, vågar jag underdånigst afstyrka bifall till den del af Herr Öfverdirektören Falkmans förslag, som afser sockenkarteverkets öfverflyttande på Topografiska korpsen, hvars fåtaliga personal är fullt upptagen af de tjänstepligter densamma redan åligger." En sednare chef för denna korps, Generalmajoren Hazelius, som förut tillstyrkt öfverflyttningen, yttrar sig vid ett sednare tillfälle, den 9 Januari 1865, på följande sätt: "Vilja de ekonomiska arbetena söka sig ett naturligt samband, så är det otvifvelaktigt åt det håll, der deras ursprung och samfälda mål ligger — rikets landtmäteriet. Det ekonomiska karteverket, en fortsättning af det landtmäteriet alltid tillhörande

sockenkarteverket, är också endast och allenast landtmäteri. Det har till sitt ändamål att öfver härader och län skaffa noggranna uppgifter om odlad, odlingsbar och obrukbar mark. Hvar ligger dess samband närmare än med det rikets verk, som affattar alla egodelar, med deras olika jordbeskaffenhet och alla deras rågångar? Det är egentligen sammansättningen af från rikets landtmäteri erhållna egokartor, fyllandet af befintliga luckor och samlandet af härur utledda jordbruksstatistiska uppgifter, som tillhöra det ekonomiska karteverket. Afvisadt, eller utvisadt från landtmäteriet, har fråga kunnat uppstå om dess emottagande under någon annans ledning, och Topografiska korpsen har, om ock ej utan tvekan, som det nämnda utlåtandet af den 6 December 1858 omförmåler, likväl af nit för allmänt bästa och utan fördom mot nyttiga och fosterländska arbeten, som icke äro militäriska, varit beredvillig att under förhållanden, då det utan skada för egna arbeten kunnat ske, emottaga den öfvergifna; men skall det afgöras hvar dess egentliga hem är, så är detta obestriddigen der, hvarifrån det har sin börd, der dess egor ligga och dess anförvandter bo.“ Samme chef har visserligen åter, såsom en bland de komiterade, hvilka afgifvit underdåniga utlåtandet den 6 Februari 1871, då tillstyrkt öfverflyttningen, ehuru vilkorligt och i ordalag, som innebära mycken reservation och nästan skulle kunna kallas afstyrkande. Vidare har Landshöfdingen *Widmark* väl medgifvit, att bearbetandet af det ekonomiska karteverket i södra och mellersta delarne af riket genom landtmätarne kunde inställas tills vidare, men — och kanske just för vinnande af detta syfte — strängt hållit derpå, att samma verk för norra hälften af riket utfördes af landtmäteri-korpsen. Slutligen har Öfveringenjören vid General-landtmäterikontoret *Liunggren*, som har den närmaste ledningen af ekonomiska karteverket sig ombetrodd, afstyrkt öfverflyttningen, och Landtmäteristyrelsens biträde vid de ekonomiska kartearbetenas öfvervakande och kontroll, Ingenjören *Dahlman*, äfvenväl uttalat sig deremot. Kongl. Majt har ock sjelf förnyade gånger gjort detsamma, och af konseljens ledamöter finnas ännu tre kvar, som jag förmodar alla tillstyrkt Kongl. Majts beslut för föga öfver två år sedan, då, efter förutgången vidlyftig utredning, ekonomiska karteverket återflyttades till Landtmäteristyrelsen, sedan detsamma från år 1859 omedelbart lydt under chefen för Kongl. Civil-departementet. Af detta allt synes att, om man, å ena sidan, visserligen icke bör lemna utan allt afseende komiterades yttrande, som sannolikt grundlagt beslutet af den 15 December 1871, man likväl, å andra sidan, försigtigtvis ej bör tillmäta detta yttrande allt för stor betydelse, då minst lika framstående och upplysta personer varit eller äro af alldeles motsatta åsichter. Detta förhållande synes mig skäligen böra föranleda betänksamhet i afseende å nyssberörda beslutsbefordrande till verkställighet, desto heldre som den beslutade nya anordningen i rätt betydlig grad eljest kommer att inveckla hela kartefrågan, i stället för att reda densamma. Förutom det att anordningen i öfrigt, enligt min åsigt, är olämplig, skulle af densamma uppkomma följande oegentligheter, nemligen:

- 1:o Det allmänna karteverket, hvaraf det militära kan anses endast vara en underafdelning, och som i sjelfva verket är af fullkomlig civil beskaffenhet, skulle blifva underordnad en militärisk styrelse;
- 2:o En civil kartepersonal skulle likaledes komma att stå under militärisk ledning;
- 3:o Karteverksanslagen skulle, oaktadt personalen i verkligheten har gemensam sysselsättning och arbetar under samma styrelse, utgå på två hufvudtitlar med två särskilda ordinarie och två extra anslag, samt dessutom ett annat anslag, en mindre del af det hela, utgå att användas under särskilda villkor, nemligen endast till dem af personalen, som äro landtmätare; och
- 4:o Hela anordningen ändock blifva af provisorisk beskaffenhet, enär, efter hvad påtagligt är, Topografiska korpsen inom kort, i sin ordning, blir förenad med en annan korps, Generalstaben, då alltså ekonomiska karteverket åter måste söka sin lycka annorstädes, derest det icke skulle blifva myndigt förklaradt.

Medgifvas måste emellertid, att *en* oregelbundenhet, som nu existerar, den nemligen att karteverket för Norrbottens län har sin särskilda styrelse och personal, skulle genom den nya organisationen bortfalla. Under andra förhållanden kunde visserligen detta betraktas såsom en vinst, men då man ihågkommer att detta län utgör $\frac{1}{3}$ del å $\frac{1}{4}$ del utaf rikets hela areal, måste det af ekonomiska skäl anses vara synnerligen välbeträckt att, då förhållandena här påkallade särskild skala, och då andra undantagsfall vore för handen, man äfven anordnade särskild bearbetning och ledning, isynnerhet då denna ledning anförtroddes åt en så insigtsfull och nitisk man som dåvarande Landshöfdingen Widmark. Om ock det må vara att beklaga att numera endast en landtmätare vid detta karteverk sysselsättes, fortfara dock samma skäl som förut att tala för att karteverket undantagsvis i detta län bearbetas särskildt, i synnerhet som ledningen nu är anförtrodd Widmarks efterträdare både såsom landtmätare och landshöfding, hvarigenom för öfrigt kostsamma inspektionsresor till denna aflägsna landsdel undvikas, hvilka eljest skulle medtaga ganska betydliga delar af årliga karteverksanslagen.

Med det anförda har jag sökt motivera den framställning jag går att göra om uppskof med verkställigheten af beslutet den 15. December 1871; men som jag förmodar att man för en anhållan hos Kongl. Maj:t i detta syfte måste ej blott vara förvissad derom, att den nya anordningen icke är önskvärd, utan tillika hafva utsigt att få något bättre i stället, finner jag nödvändigheten af att, om ock blott antydningssvis, böra lemna åtminstone utkast till en annan plan i afseende å karteverkens bearbetande, hvilket nu måste blifva ofullständigt, då jag alldeles oföberedd blifvit öfverraskad af Kongl. Maj:ts så hastigt fattade beslut i frågan, och då den motionstid, som återstår, när detta förslag kunnat nedskrifvas, är synnerligen knapp. Jag bör här erkänna, hvad redan af det förestående torde framgå, att jag icke finner någon synnerlig vinst uppkomma af karteverkens förening

förutsatt att man eljest ordnar allt såsom sig bör; men då man nu vidtagit en anordning i denna riktning, som jag icke kan gilla, och som icke besitter fördelen af att kunna blifva af varaktighet, så synes det mig blott återstå att förorda en annan förening, som enligt min tanke bör blifva lämpligare och varaktigare.

Innan jag inlåter mig på undersökning om nyttan af det ekonomiska karteverket på sätt det nu bedrifves, och genom det Kongl. beslutet är afsedt att i närmaste framtid bearbetas, måste jag, för att icke missförstås, redan från början förklara, att jag är, och alltid varit, fullt förvissad om detta karteverks nytta och nödvändighet, icke blott för jordbruksstatistiken, hvilken man i allmänhet, och understundom uteslutande, finner vara uppställd såsom karteverkets mål, utan jemväl såsom i hög grad underlättande undersökningar för vattenaftappningar och vägomläggningar, befordrande möjlighet till förenkling i, eller borttagande af, de tusendetal oregelbundenheter, som existera i afseende å hemmans och lägenheters juridiska, ecklesiastiska och kamerala indelning, samt utgörande enda möjliga vilkoret för att få en, såsom jag hoppas, framdeles vunnen skattejemkning, att vid uppnådd jemnhet förblifva, på samma gång som ett dylikt karteverk, i allmänhet bidragande till förökad kännedom om vårt land och dess kultur, betryggar och bevarar både det allmännas och enskildas eganderätt vid uppkommande framtida jordtvister. Då jag påvisar dessa karteverkets flerfaldiga, stora och viktiga mål, måste jag dock tillstå, att dessa mål till stor del förloras, om karteverket skall bearbetas på sätt genom oftaberörda Kongl. beslut är afsedt. Om det ock bör medgifvas, att karteverket alltid måste gagna, äfven om det icke fortgår på annat än föreslaget sätt, så ligger det dock, enligt min öfvertygelse, en sanning deri, att den aflägsna tid, inom hvilken det kan antagas att verket nått sin fullbordan, i högst betydlig mån förringar värdet af hela anordningen, till och med i den grad, att man kan ifrågasätta om anslaget verkligen medför allmänt gagn. Det är emellertid icke blott långsamheten, som motverkar det viktiga statsändamålet, utan jemväl den omständigheten att det icke är sörjdt för en fortgående komplettering af kartorna, så långt möjligt är, för att bibehålla en alldeles nödvändig öfversigt af samtida förhållanden för hela riket, när de egentliga kartarbetena blifvit afslutade, hvilken komplettering måste vara en nödvändighet för vårt land, då känt är, att inom flera län tusendetails tunnland jord årligen odlas. Naturligtvis förutsättes genom en dylik fortgående komplettering kartornas mångfaldigande genom tryck, hvilket man, hvad de ekonomiska kartorna beträffar, i sednare tid trott sig kunna undvika; men om man besinnar, huru ringa gagn verket eljest medför; huru billigt detta mångfaldigande numera kan åstadkommas genom därför uppfunna olika, allt mindre kostsamma metoder; att fruntimmer, hvilka erhållas mot en jämförelsevis låg aflöning, dertill kunna användas; samt att eljest nödvändiga renritningar af konceptkartorna för andra statsändamål kanske nära nog medföra kostnader motsvarande de med lithograferingen förenade; så bör man förutsätta karteutgifningen såsom en nödvändighet.

Mot karteverkets bearbetande i här antydda utsträckning framställer man sannolikt hinder i de dryga kostnaderna; jag anser mig därför böra i den delen yttra några ord. Det torde nog vara ganska riktigt, att årliga kostnaderna, under den tid kartarbetena pågå, blifva något högre än eljest, ehuru jag tror mig kunna antaga att någon särskild kostnad för den fortgående kompletteringen — vidtagen periodvis efter vissa års mellantid — hvilken undantagsvis kunde inskränkas till arealuppgifter utan förändringar å kartorna, icke skulle drabba staten, om det föreskrefs att alla de län, för hvilka landstingen åtog sig kostnaderna för dessa arbeten, skyndsammare skulle få sina karteverk utgifna. Men äfven om på statens bekostnad kompletteringen skulle ske, hvilket jag här vill förutsätta, bör denna kostnad icke blifva betydande, då flera landtmätare i hvarje län därför äro att använda, och åtgärden påtagligen minskar besvär och kostnad vid insamlandet af arealuppgifter till jordbruksstatistiken m. m. Hvad kostnaden i det hela beträffar, så föreställer jag mig, att hvar och en lätt inser, att det aldri dyraste sättet måste vara att bearbeta karteverket långsamt, då aflöningar till styresmän och ledare samt kostnaderna för materialier med mera oftast blifva desamma, som om verket bedrefves hastigare och samtidigt på flera ställen, hvartill komma de dryga resekostnader, som uppstå genom hela karteverkspersonalens resor från hufvudstaden till orterna, hvilka blifva större och jemväl tidsförlusten betydligare, i mån som arbetena aflägnas från hufvudstaden. Jag är fullt säker derpå, att det aldri billigaste sättet är att bedrifva dessa kartarbeten skyndsamt, om ock det måste ske med en totalkostnad, motsvarande den som åtgår för kanske ett par eller tre mil statsjernväg, och att man med all säkerhet kommer att ångra en sådan anordning som den nuvarande och den tilltänkta — i fall denna blir verklighet — då kostnaderna, ehuru årligen mindre, en lång tid fortgå, derest man icke en gång slutligen, af missnöje med de aldri upphörande utgifterna, beslutar sig för att öfvergifva hela saken, och sålunda så godt som afhänder sig gagnet af alla de utgifter man ditintills för ändamålet haft.

Då jag ansett mig böra tillstyrka ett raskare och ändamålsenligare tillvägagående med sjelfva arbetena, innebär detta icke, såsom tydligt torde vara, att jag i hvarje detalj skulle vara af annan mening än den af Kongl. Maj:t uttalade. För att undvika göra motionen utförligare än nödvändigt är, förbigår jag likväl i det följande allt det som synes mig icke vara af hufvudsaklig vikt, till hvilket öfriga det måhända blir tillfälle att en annan gång eller på annat sätt återkomma. Såsom hufvudsaklig och mycket väsendtlig i afseende å sjelfva arbetet och kostnaderna därför anser jag emellertid anordningen beträffande den för karteverket afsedda arbetspersonal och dess ledare. Denna anordning bör vara beroende af med hvilken tjänstemannakorps' verksamhet arbetena äro närmast beslägtade. De fordna cheferna för den Topografiska korpsen, Generalerne Akrell och Hazelius, hafva sagt, att de ekonomiska kartarbetena äro landtmäteri, eller närmast att hänföra till landtmätarnes sysselsättning. Jag instämmer deri fullkomligt och tillägger

för egen del, att jag är förvissad derom, att äfven i afscende å det topografiska arbetet karteverken i allo kunna och böra af landtmätare bearbetas, sedan det militära elementet blifvit fränskiljdt, då den eftersträfvade föreningen af de ekonomiska och topografiska detaljerna är lättare verkställbar, och till och med, såsom ifrågakommande först efter de begge militärkorpsernas förening, nästan gifven, emedan Topografiska korpserna då, såsom sådan, upphört att existera; allt så vida man icke vill tillskapa ett nytt, fristående karteverk. Någon annan svårighet mot denna plan finner jag ej möta, än åstadkommandet af astronomiska observationer och uppgörandet af triangelnät utaf första ordningen. Som emellertid de geodetiska arbetena, mätningar och beräkningar, på hvilkas noggranna verkställande alla geografiska karteverk, och således äfven det topografiska, bör hvila, står under ledning och hufvudsakligt utförande vid Topografiska korpserna af den der anställde professorn, hvilken derjemte vid korpserna meddelar undervisning i begagnandet af de instrument, hvilka vid trigonometriska mätningar och astronomiska ortbestämmelser förekomma, så synes mig nyssnämnda svårighet kunna häfvas derigenom, att bemälda professor transporteras från Topografiska korpserna till allmänna karteverket, när så blir behöfligt, hvilket i alla fall torde blifva nödvändigt, sedan korpserna blifvit förenad med Generalstabens. Intilldess, eller tillsvidare, lärers intet hinder möta, att dessa grannliga arbeten, såsom hittills, fortsättas, och att, på sätt nu är anordnadt, karteverken understödja hvarandra intill den tidpunkt, då ny organisation kan inträda, hvilket måste underlättas, om, på sätt i oftaberörda beslut den 15 December 1871 stadgas, cheferna sammanträda och på förhand uppgöra arbetsplan för ett stundande år.

Att landtmäteriet, eller behovet af landmätares biträde, aldrig kan komma att upphöra, lärers nogsamman inses, om ock det är antagligt, att det egentliga skiftesverket en gång skall nå sin fullbordan. Landtmätare komma således sannolikt aldrig att saknas. Den för dem en lång tid bortåt ansevärd arbetstillgången har vida utöfver behovet förökad deras antal, så att nu, efter den betydliga minskning i skiftesgörömmål, som sedermera inträffat, en stor mängd landtmätare, kanske halfva antalet, redan sedan några år tillbaka, är utan nämndvärd sysselsättning. Medger man nu att landmätarna äro för det allmänna karteverket lämpliga, så synes det mig vara stor misshushållning med krafter, och på samma gång, nästan sagt, obarmhertigt, att då de till fördel för det allmänna och dem sjelfva skulle kunna sysselsättas, endast lemna några få bland dem tillfälle dertill, genom anställning med åtnjutande af ersättning från det anslag, som uppkommit af de besparade andre landmätarelönerna. Dessa många tjenstemän förtvifla för sin bergning; man inser det hårda ödet som drabbat dem, men man vet ingen utväg till hjälp, fastän hjälpen synes ligga så nära — i det allmänna karteverket. Under sådana förhållanden, och då flertalet af landmätarna med all ifver omfatta möjligheten till bergning genom sysselsättning vid karteverket, måste det vara en vinst för det allmänna att tillägna sig landmätarnes biträde och dymedelst, på samma gång,

bereda möjlighet att snart och allvarligt förbättra deras ställning, intilldess att antalet landtmätare nedgått till hvad behöfligt är, hvilket allt sker genom kartarbetenas fortskyndande och landtmätarnes användande vid samma arbeten, hvar och en af dem till den detalj som för honom är tjenlig, naturligtvis med behörig ledning och kontroll, under i hufvudstaden stationerad styrelse med sina biträden, bland hvilka sednare, då fruntimmer befunnits för kartritning särdeles tjenliga och med billiga villkor förnöjda, ett visst antal qvinliga karteritare kunde användas. Som jemväl landtmätarne numera kunna anställas mot ganska billigt pris, lider det intet tvifvel, att det allmänna och karteverket högst betydligt skola vinna på att i möjligaste utsträckning för ändamålet dem anlita.

Då det nu är antagligt, på sätt förut blifvit anmärkt, att Topografiska korpser inom kort förenas med Generalstaben och derefter icke sysselsättes med annan detalj af kartarbetet än den militära, hvilket ock synes vara fullkomligt i sin ordning, skulle ekonomiska karteverkets ställande under chefen för Topografiska korpsern endast vara en provisorisk åtgärd, och man blifva nödsakad att kanske snart nog vidtaga en annan anordning med detta fram- och tillbakaskjutsade ekonomiska karteverk. Bättre synes det mig vara att definitivt ordna hela karteverksfrågan på grundvalen af arbetenas bibehållande inom landtmäteriet, som af ålder haft allt kartearbete; att påskynda göromålen, hvarförutan gagnet blir jemförelsevis ringa och kostnaderna i längden allt för betydliga; att i möjligaste mån använda landtmätare vid arbetet, samt för öfrigt ordna det hela så ändamålsenligt och litet kostsam som möjligt. För bibehållandet under landtmäteriet tala för öfrigt landtmätarnes stora vana vid den drygaste delen af kartarbetet, nemligen mätningar och uträkningar; att landtmäterikontoren lemna de hufvudsakliga materialerna för dessa kartearbeten; att ekonomiska karteverket redan är inrymdt i samma lokal som det dyrbaraste kartearkivet, nemligen General-landtmäterikontorets; att all billighet synes tala därför att, då landtmäteriet åstadkommit de dyrbara kartesanlingarne, landtmätarne få dem vidare för ett nyttigt statsändamål och egen bergning använda, och att afvittringsverket i Norrland, vid hvilket så högst betydliga mätningar utförts och utföras, utan stöd af triangelnät, då kunde få samband med samt säkrare och bättre begagnas för det allmänna karteverket etc.

Då jag, på grund af hvad sålunda blifvit anfördt, tager mig friheten föreslå någon åtgärd från Riksdagens sida i denna viktiga angelägenhet, anser jag mig ej hafva behof af att för det närvarande under förslaget inbegripa sjökarteverket och geologiska undersökningen, dels emedan begge dessa inrättningar, äfven enligt Kongl. Maj:ts oftaberörda beslut den 15 December 1871, fortfarande skulle få en själfständig ställning, och dels emedan personalen vid geologiska undersökningen icke torde komma att sysselsättas med kartors upprättande, utan begagna sig af andra karteverks arbeten, samt, hvad sjökarteverket särskildt vidkommer, visserligen kartorna skulle kunna utföras genom allmänna karteverkets försorg, men det samma i allt fall uti andra hänscenden innebar en undantagsställning. Jag bör

likväl på samma gång tillägga, att det är min öfvertygelse att, derest man verkligen vill på en gång ordna det hela samt i möjligaste måtto förminska kostnaderna, något öofvervinneligt hinder ej borde möta att jemväl få dessa nu nämnda inrättningar med allmänna karteverket förenade, naturligtvis ändock så, att de för sina speciela ändamål på särskilda underafdelningar bearbetades, hvilket emellertid må blifva en framtida omsorg att, efter förnyad undersökning, bereda, derest Riksdagen icke skulle genast en sådan förening besluta.

Jag underställer härmed Riksdagen vördsamt följande förslag:

- 1:o att, i anseende till uppkomna frågor om så väl Topografiska korpens förening med Generalstaben, som om annan organisation af karteverken, Riksdagen hos Kongl. Maj:t ville i underdånighet anhålla om uppskof tills vidare med verkställigheten af Kongl. Maj:ts beslut i karteverksfrågan af den 15 December 1871;
- 2:o att, till följd häraf, det af Kongl. Maj:t till ekonomiska karteverket för år 1873 begärda anslag beviljas att utgå till ekonomiska kartearbetena för nämnda år, bearbetade under landtmäteristyrelsens ledning; och
- 3:o att Riksdagen vidare underdånigst anhåller, att Kongl. Maj:t, samtidigt med nådig proposition till 1873 års riksdag om erforderligt anslag till rikets allmänna karteverk för år 1874, täcktes meddela Riksdagen detaljerad plan för karteverkens framtida bearbetande inom landtmäteriet på nednämnda hufvudsakliga grunder, hvilka Riksdagen för sin del funnit lämpliga och antagliga, nemligen:
 - a) tillsvidare, eller intilldess att Topografiska korpens blifvit förenad med Generalstaben, bearbetas ekonomiska och topografiska karteverken såsom hitintills, men med all möjlig besparing och med undvikande af dubbelarbeten; börande cheferne, innan de hvar för sig uppgöra arbetsplan för året att Kongl. Maj:ts pröfning underställas, sammanträda till gemensam öfverläggning och rådplägning, dervid protokoll föres;
 - b) sedan nyssberörda förening försiggått, eller derförut om så finnes lämpligt, bearbetas de ekonomiska och topografiska karteverken under benämning Rikets allmänna karteverk, ensamt inom landtmäteriet, under Landtmäteristyrelsens öfverinseende, men på särskild afdelning, oberoende af andra ärendens handläggning inom styrelsen, och under af Kongl. Maj:t förordnad närmaste styresman eller öfveringeniör;
 - c) allmänna karteverket bedrifves med större skyndsamhet än hitintills varit förhållandet, och användas vid detsamma hufvudsakligen landtmätare, till det antal tillgångarne medgifva;
 - d) oaktadt karteverket tillhör landtmäteriet, må dock, då stora ekonomiska eller andra viktiga skäl och omständigheter dertill äro för handen, personer utom landtmäteriet dervid kunna anställas, såsom när fråga är om kartearbeten i någon aflägsen landsort, eller i händelse någon vid ekonomiska

karteverket nu arbetande, landtmäteriet ej tillhörande person vill vid allmänna karteverket anställas;

- e) *karteverkets styrelse drager försorg derom att, sedan karteverket för ett län blifvit fullbordadt, det underkastas en fortgående granskning i afseende å tillkomna odlingar m. m., så att öfversigt af i möjligaste måtto samtidiga förhållanden må genom kartorna, eller åtminstone genom arealbeskrifningar, erhållas;*
- f) *till vinnande af så väl sistnämnda ändamål som af det gagn, som med kartarbetena afses, böra kartorna mångfaldigas, hvarföre en lithografisk anstalt, eller annan inrättning för kartornas mångfaldigande, bör vara med karteverket förenad, vid hvilken fruntimmer och personer utom landtmäteriet kunna anställas; och*
- g) *nödigt antal qvinliga biträden för karteverket må, för ritning af kartor och andra göromål, som kunna dem ombetros, antagas.*

Om remiss af denna min motion till Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 26 Januari 1872.

Adolf Helander.

N:o 97.

Af Herr Anders Persson: Om anslag för en jernvägsanläggning mellan Billesholm och någon punkt på Helsingborg—Billeberga-jernvägen.

Redan vid 1867 års riksdag väcktes i Andra Kammaren motion om lån åt Wallåkra stenkols-aktiebolag i Skåne, och vid 1869 års riksdag gjordes i Första Kammaren framställning i enahanda syfte, eller om lån för anläggandet af jernväg